

מסורת הש"ס

ס' מכות, י"ג (ג, ז')ל משום אמת], א יצמות כד. מ"כ פ' אמור פרק ה' (ד, ט) סוטה מד. [פ"ש], ס' [פלקוט אילת הים וע' מוס' ד"ה מ"ט] וכן גירסת הסו"ס ביצמות מט: ד"ה סוטה נמו, וביטענ"א כלן, (ו) ובכמ"י נוסף: ושנים מודים בגטאם את תחלתו שאם קדש ולא בעל שאינו לוקה דכן בגין בית אסרה תורה. וכי"ה בנסו"ס יצמות י ע"כ ד"ה החולק, ע"ש], (ו) מ"כ פ' למור פרק 3 חוספתא פ"ה קידושין ה"ד ועי' רש"ש, (ז) יצמות ס: [נשלל עד:], (ז) עינין ד"שם כדורים פ"ה מ"ה גדרים א"ר יוחנן] [וכי"ה בכמ"י כלן], (ח) ובכמ"י נוסף: בר יתק, ועי' רש"ש, (ז) [דברים כג, יט], (ס) [פי' מדה מה ע"ה],

תורה אור הש"ס

- אלקנה וגרושה וְחִלְלָה וְזָה אֵת אִלָּה לַיָּקוֹב בִּי אִם בְּתוֹלָהּ מַעֲרִיף יָקוֹב אֶתָּה: וירקא כ"ד
- וְלֹא יִחְלַל וְיָרֵעוּ בַעֲמֻיּוֹ בִּי אִנִּי יְיָ מַקְדֵּשׁ: וירקא כא טו
- לֹא יִכָּל בַּעֲלָה דְרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר שְׁלָחָה לְשׁוֹב לְקַחְתָּה לְהוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרָי אֲשֶׁר הִטְמַנָּה בִּי תַעֲבֹדָה הוּא לַפְּנִי יְיָ וְלֹא תִּחַטֵּא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ דְּבָרִים כֵּן יִדְּוּ מִשְׁבַּח יָקָר תְּחַיֶּה לָכֶם: מברב לא יח
- וְאֶלְמָנָה וְגִרְוֶשָׁה לֹא יִקְרוּ מִלֵּךְ לְנָשִׁים בִּי אִם בְּתוֹלָת מִזֵּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאֶלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֶלְמָנָה מִבְּחֵן יִקְרוּ: יחזקאל מד כב

נַפְיוֹן הַש"ס

גב' קדש ולא בעל שאינו לוקה. עיני יצמות ד' י ע"כ מוס' ד"ה החולק: שם במה הצד טהאי דינא. עי' יצמות ד"כ ע"ה מדי"ה ולי' אלו: שם גיורת פחותה מבב' נ'. ע' פסהדרין ד' סח ע"כ מדי"ה קטן:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י חוקן

אלמנה וגרושה. בא על אשה אלמנה גרושה גב' אן. שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה. על זה. ודאי שני שמות דקדתי הוא אלמנה וגרושה. מיהו על אשה לוקה משום לא יקח אלמנה לא תחולל, וכן בגרושה. אלא אחת. ס"ד לאו אחת והוא לאו דגרושה, דחלוצה דרבנן הוא. שתי שמות. משום לא יקח ומשום לא יחלל. וחלוצה מורבבן הוא. קושיא הוא. קדש לוקה. פ"רש קדש כהן גדול או הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בהן. לא יקח. דלא יקח משבע לא יקדש. בעל. אף אף קדושין לוקה משום לא יחלל. קדש ובעל לוקה*. פ"רש שתיים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל. אלא לוקה. אפילו משום לא יקח. וגוהה אביי. אף ע"כ דמחייב מלקות אקדושין באיסור כהונה התיס

הוא דכל לאו באפי' נגשיה הוא ולא תלה זה בזה, אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר, כתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו לאשה, וכיון קדושין, להיות לו לאשה היינו ביאה, אלמא תלה רחמנא קדושין בבאה. ומודה רבא. אף ע"כ דבאיסור כהונה בעי תרתי ביאה אחר קדושין, ה"מ דלא ליק אקדושין לחודיהו אבל אביאה בלא קדושין לקי. ומנשך בכל או ר"ש אחר פירושו שפי' דלא יחלל אפילו אכהן הדיוט קאי. ושניהם מורים. בין אביי בין רבא באיסור מחזיר גרושתו משנשאת לאחר ובעל ולא קדש שאינו לוקה. דרך לקוחין אסרה תורה. כלומר על הביאה לא פסל לאו אלא ע"י לקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב. ודעת הר"ם דיל' לפ"מי' בקדושה פ"ו [ה"ד] וט"ו [ה"ב] ובספר המצות בקסא' ובקס"ב דאינו לוקה משום לא יחלל אלא כ"ג באלמנה מפני שהיא כשרה לכהונה ובאות הבעילה חללה ופסלה לכהונה, אמנם כהן הדיוט אם בעל

זונה משוי לה.

ללקות כהן הבא עליה עוד משום זונה שהרי נבעלה בעילת זנות מאסור לה: חללה לא משוי לה. ואין כהן שני הבא עליה לוקה משום חללה: חזר ובא עליה. הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי

אסורה לו משום זונה שאינו נוהג אלא בכהונה: כ"ג באלמנה כו'. וה"ה לכהן הדיוט בגרושה וחללה דהא מיגמר גמירי ממדדי מה כלן זרעו חולין אף איכא לא יחלל: לא יקח. משום קידושין ובציאה שלאחר קידושין הוא דקאמר לוקה שתיס: משום לא יחלל. שחילל אותה: וילניק גמי. משום חילול זרעו: בשלא גמר ביאטו. דליכא חילול זרע אבל היא נתחללה בהעראה כדמתן ביצמות (דף גג:.) אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לציאה: אלמנה וגרושה. בא על אלמנה שהיא גרושה: משום שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה: שני שמות על זה כו'. ודאי שני שמות דקתי גרושה ואלמנה קאמר ומיהו על כל אחת לוקה שתיס משום לא יקח ומשום לא יחלל: אלא על אחת. על שם גרושה הוא חייב על כל חיוכים המלוים בה אבל על חלוצה לא דחלוצה לאו דלאורייתא אלא דרבנן: קידש. כ"ג או כהן הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בענין: לא יקח. קידושין משמע שהן הקונים אותה: בעל לוקה. בעל אחר קידושין לוקה שתיס לא בעל אינו לוקה אפי' אחת: ומודה אביי. אטע"ג דמחייב מלקות אקדושין באיסור כהונה הכא הוה דכל חד וחד לאו באנפי' נפשיה ולא תלה הכמות את זה בזה בפירוש אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אע"ג דכתיב לא יוכל לשוב לקחתה דהיינו אזהרה שלא יקדשנה מודה הוא דאינו לוקה עד שיבעל דבהדיא תלה רחמנא קידושין בציאה: לקחתה לפיטו לו לאשה. דכיון דקיתה הוא קידושין להיות לא לאשה שישות של ביאה קאמר: ומודה רבא. אטע"ג דבעי באיסור כהונה דמתי' דוקא ביאה אחר קידושין הוא דבעי דאקידושין לחודיהו לא לקי: אבל בעל ולא קידש. מודה הוא שהבעילה אינה תלויה בקידושין דלא יחלל אחר רחמנא והרי חילל: ושניהם מודים בנחזיר גרושתו. אטע"פ שלדברי שניהם כהן בפסולה לו לוקה על ביאה בלא קדושין מודים הס בישראל המחזיר גרושתו משנישאת שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה: ה"ג דרך ליקוחין אסרה תורה. על הביאה לא פרט לאו אלא על ידי ליקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב: כמו פסולה. כדאמרן לעיל (דף עו.) מקיש זרעו לו מה הוא מחלל

זרעו אף בנו מחלל זרעו: ייירטו בעצירה. שנתעברה אמו באיסור אבל עובד כוכבים בעובדת כוכבים אין עיבורו באיסור: שכן ביאלו בעצירה. באלמנה לו לפיכך בת הנולדה מתן פסולה לכהונה שהרי יצירתה בעצירה תאמר בגר שנשא ישראלית שציאתה בעיתר: חלל יוכיה. שנשא ישראלית שאין ביאלו בעצירה: שאין צדוק הקהל שגא מטפה פסולה: מזרי ראשון. שנשא מזרית ראשונה שאין יצירתו בעצירה ולא ביאלתו בעצירה ובתו פסולה דהא שניה היא ורחמנא אמר*) דור שלישי: שאין צדוק קהל. שזה יצירתו בעצירה וזה ביאלתו בעצירה: שזאין צדוק קהל שגא מטפה פסולה: פוסלין בציאתן. את אשה מן הכהונה דמתני' לעיל בפירקין (דף עד:.) בן ט' שנים ויום א' גר עמומי ומואצי מחלוקת בדבר. לר"י בת גר זכר פסולה ואפי' נשא ישראלית. לר' אליעזר אי איכא דא אחד ישראל מכשיר ומיהו גר וגירות בתו פסולה. ולר' יוסי אפי' גר שנשא גירות בתו כשרה ומיהו ולידתה בקדושה בעי. ור' שמעון אפי' גירות עזמה מכשיר ובלבד שלא תהא רחוי' לציאה בגיטת דמיתוק לה מכלל זונה: והרי פינחס היה בניינס. בין היואלס למלחמת מדין שנאמר להם המקרא הזה: כל זרע. כלומר כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב לאפוקי בת גר זכר: מקלס זרע. אפי' זרע כחוש כגון מן האם גר שנשא ישראלית: מי שגורעו בישראל. שמהא הורתה בקדושה: מי שגורעו בטויה בישראל. שגמחו וגמרו בטויה משבאה לכלל ישראל דהיינו כשנעשית בת שלש גמרו בטויה לביאה שאם תבעל מכאן ואינן חזרין אבל קודם שלש כל שעה הס חזרין וזוממים וצאין*) והכי דריש לקרא בטולות מזרע בית ישראל בטולי' שלה יכו מזרע גידולי יהודי:

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

עת.

מ"ח דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל נבעלה הראשון לשוב לקחתה כתיב ה"ג בקוננו' ול"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפיק לעיל דבעי ביאה להמחייב המחזיר גרושתו והשמה הויה מפיק מינה שאין חייב במחזיר גרושתו אלא

א"כ קידש ושמה י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלשאה דמשמע דרך של אישות דהיינו ביאה והכא דריש מלהיות דמשמע הויה שהן קידושין*: ורבי' יהודה גר נמי פוהל בביאתו ומייתי לה במה הצד. דחלל ומזרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר במתני' בת גר הוה לן למיפסל במה האד שבהן דחלל ומזרי כמו רבי יהודה וי"ל דקסבר רבי יוסי אין זו האד השוה למילף מינייהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מזרי ראשון פסולה לבא בקהל ולא שייך למימר האד השוה שבהן שאין צדוק הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול צנות שזה ועוד דוחק הוא לומר ולפרש שאין צדוק קהל היינו שצנחמ מהס יש דא עעירה וצנחמת הוא פסול לבא בקהל דאין סברא לומר כן דהא אינן שוין:

[במה הצד בביא דינא. קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מזרי אלא כשנשא בת ישראל דאי במזרית כבר היא פסולה ואיכא למיפיק מה להאד השוה שבהן שכן יש בהן דא עעירה דלעיל כו']*: מ"י הא

והא ליכא יומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל יושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך ליקוחין אסרה תורה*: רבי יהודה אומר בת גר זכר בבת חלל: תניא רבי יהודה אומר גמר בבת חלל שבהן פסולה אינו דין שבתו פסולה מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כהן גדול באלמנה יוכיה שאין יצירתו בעבירה בתו פסולה מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיה וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהלא*) אף אני אביא את הגר שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה לא תימא כהן גדול באלמנה יוכיה אלא אימא מצרי ראשון יוכיה מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל חלל יוכיה וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל ל*)ובתו פסולה אף אני אביא את הגר שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן פוסלים בביאתם ורבי יהודה גר גמי פוסל בביאתו ומייתי לה *במה הצד מהאי דינא: ר' אליעזר בן יעקב אומר אגר: ל*)תניא רבי שמעון בן יוחי אומר *גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר *ובל הטף בנשים החיו לכם והלא פינחס היה עמהם יורבנן החיו לכם לעבדים ולשפחות ל*)ובולן מקרא אחד דרשו *אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל רבי יהודה סבר עד דאית כל זרע מישראל רבי אליעזר בן יעקב סבר מזרע ואפילו מקצת זרע רבי יוסי סבר מי שגזרעו בישראל רבי שמעון בן יוחי סבר מי שגזרעו בתוליה בישראל אמר ליה רב נחמן ל*)לרבא הא

הא שנתעברה אמו באיסור אבל עובד כוכבים בעובדת כוכבים אין עיבורו באיסור: שכן ביאלו בעצירה. באלמנה לו לפיכך בת הנולדה מתן פסולה לכהונה שהרי יצירתה בעצירה תאמר בגר שנשא ישראלית שציאתה בעיתר: חלל יוכיה. שנשא ישראלית שאין ביאלו בעצירה: שאין צדוק הקהל שגא מטפה פסולה: מזרי ראשון. שנשא מזרית ראשונה שאין יצירתו בעצירה ולא ביאלתו בעצירה ובתו פסולה דהא שניה היא ורחמנא אמר*) דור שלישי: שאין צדוק קהל. שזה יצירתו בעצירה וזה ביאלתו בעצירה: שזאין צדוק קהל שגא מטפה פסולה: פוסלין בציאתן. את אשה מן הכהונה דמתני' לעיל בפירקין (דף עד:.) בן ט' שנים ויום א' גר עמומי ומואצי מחלוקת בדבר. לר"י בת גר זכר פסולה ואפי' נשא ישראלית. לר' אליעזר אי איכא דא אחד ישראל מכשיר ומיהו גר וגירות בתו פסולה. ולר' יוסי אפי' גר שנשא גירות בתו כשרה ומיהו ולידתה בקדושה בעי. ור' שמעון אפי' גירות עזמה מכשיר ובלבד שלא תהא רחוי' לציאה בגיטת דמיתוק לה מכלל זונה: והרי פינחס היה בניינס. בין היואלס למלחמת מדין שנאמר להם המקרא הזה: כל זרע. כלומר כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב לאפוקי בת גר זכר: מקלס זרע. אפי' זרע כחוש כגון מן האם גר שנשא ישראלית: מי שגורעו בישראל. שמהא הורתה בקדושה: מי שגורעו בטויה בישראל. שגמחו וגמרו בטויה משבאה לכלל ישראל דהיינו כשנעשית בת שלש גמרו בטויה לביאה שאם תבעל מכאן ואינן חזרין אבל קודם שלש כל שעה הס חזרין וזוממים וצאין*) והכי דריש לקרא בטולות מזרע בית ישראל בטולי' שלה יכו מזרע גידולי יהודי:

הא

אחת מהאסורות לוקה אף משום לא יחלל, ואם קדש ובעל לוקה שתיס, והה"נ לממדות ונתינה לישראל דלא כתיב בהו קיחה אלא לא יבא שלוקה עליהם אם בא על אחת מתן בלא קדושין, ורבא אמר קדש ובעל בין כ"ג באלמנה או תירוט בגרושה לוקה, כ"כ שתיס כדלעיל והדיוט אחת, אבל בעל אינו לוקה לא כ"ג ולא הדיוט כלל. מה טעם קאמר, כלומר זה טעם לכל דברי רבא, והי"פ זה הלאו דלא יחלל אינו לוקה עליו אלא מאלמנה שבה נתייחד זה הלאו שהוא מחללה עתה בביאתו ואע"פ שזכר גרושה כאן וחללה זונה שחזכיר למעלה בפרשת כהן הדיוט, לא יליחד להם לאו על הביאה לחודה משום חלול הוית בא, אלא לפרש עעם האיסור שלא יחלל זרעו ואין להלקות על לאו זה שאינו אלא פירוש וטעם על האיסור. אבל מאלמנה אם בא עליה לוקה שהרי לא אסרה לו לאו בואת הפירשה ובה להחזירה שלא יחלל וגם בה נתן טעם חלול הוית לאסור קיחה, אלמא אינו *נוהא מזה דהרי גורט בדברי רבא קידש ובעל לוקה וע"ז פ"רש דלוקה שתיס (ד"ו).**בבבתי' דבגרושה כפ"י לא תני.

עין משפט ונר מצוה

עו א מיי' פ"יו מהל' אסורי ביאה הלכה ד סמג לאוין קנב:

עו ב מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע ס' ו סעי' א:

ענב ג מיי' שם הלכה ז ופט"ו הלכה ז:

פ ד מיי' פ"י"א מהלכות גירושין הלכה יז סמג לאוין פכ:

פא ה מיי' פט"ו מהל' אסורי ביאה הל' ז פט"ו הלכה ג:

פב ו מיי' פ"ח מהל' גירושין

הלכה יז סמג לאוין פכ:

פג ז מיי' פ"י"ח מהל' אסורי ביאה הל' ג סמג לאוין קנא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:

מוסף תוספות

א. כדמשמע בפ"ק דיבמות (יג:) ולעיל בסוף פרק האומר (סח.). מוס' טו., ב. ובצ"ג דלכבי פסול בתו לא שייך למיפרך הכי היינו משום דמיירי במצרי ראשון שבעל מצרית ראשונה דאין ביאתו בעבירה ובלא מפרש ואמר נפסלת. וכו' וי"ל וכו'. מר"פ.

תוס' ר"י חוקן (המשך)

בלא קדושין אצ"פ שזה אסור עליו ומיוחד ממנו ופסלה לבחונה אינו לוקה כי לא נתבארה האזהרה, וכתיב כ"י בגרושה וחללה זונה עם כהן הדיוט אחד הוא, ע"כ ענין לשונו. וכן נראה מן ההלכה שכל מקום שזכר שלוקה משום לא יחלל מפרש ואמר כ"ג באלמנה. אמר רב יהודה אמר רב כ"ג באלמנה וכו'. פ"י. אלמנה דוקא. ומותיב תלמודא ויליקי גמי משום לא יחלל זרעו, כלומר אמאי נקט אלמנה אפילו בגרושה מצי למימר לוקה שתיס משום לא יקח ומשום חלול זרעו, ומשני האי דנקט אלמנה ולא גרושה משום דמיירי בשלא גמר ביאתו, אבל לגולה אם גמר ביאתו הרי חלל זרעו ואף בגרושה לוקה שתיס. ואותביה רבא מהא מתני' דאילו כהן הולקין שרעת רבא דלא יחלל אינו לוקה אלא על אלמנה שתיא כשרה ונתחללה בביאתו וזה הלאו באלמנה. ואותביה [נהא דותני אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות] מאי לאו שני שמות ותו לא, כלומר אין העטרפות לאיסורן אלא כשם שלוקה משום אלמנה כך לוקה משום גרושה, אבל לעולם משום אלמנה לוקה שתיס ומשום גרושה אינו לוקה אלא אחת. ומשני לא שני שמות משום אלמנה ושני שמות משום גרושה ומכל וכל השוה אותן. ומותיב מנרש"ס** לחלוצה דלא תני דלא אחת. ומשני וכו', נמצא אמת רבא דהא אמר רב כ"ג באלמנה לוקה שתיס באלמנה דוקא הוא. ודעת שיטת הגמ' דאפילו בגרושה הוא אם גמר ביאתו. ובתו הכי איתא פלוגתא דאביי ורבא דרשיבא כהן מילתא, ומגור עמה פלוגתא אחורית. אמר אביי קדש לוקה, כלומר קדש כ"ג אלמנה או הדיוט גרושה לוקה [משום] לא יקח, בעל אע"פ שלא קדש לוקה משום לא יחלל דס"ל לאביי כשטה דלפי דלא יחלל זרעו ודכתיב אף לכל איסורי כהונה, הלכך אפילו כהן הדיוט אם בא על